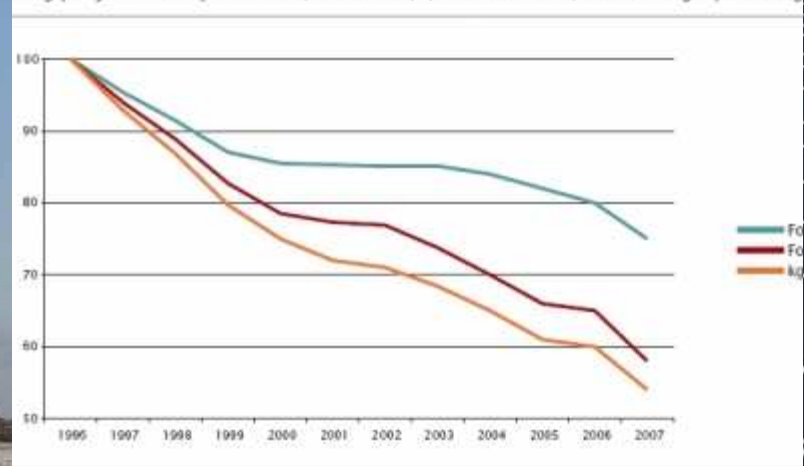

ESCO –projektet for klimaet, miljøet og bedre ressourceanvendelse

brug pr. fjernvarmeopvarmet m², 1996-2007, (1996=index100). Kilde: Energistyrelsen og

RUDERSDAL
KOMMUNE

Kick-off-seminar
ESCO-projekt - adfærdsdelen
Tirsdag den 13. september 2011

kl. 12.30 - 16.30 Toftevangskolens store festsal

Dagens program

12.30	Velkommen v/ Martin Tinning, Områdechef, Skoleområdet ESCO og bæredygtighed, herunder ESCO Adfærd
12.45	Orientering v/ Mogens Kornbo, Ejendomschef, Rudersdal Ejendomme Rammerne for ESCO-projektet, herunder ESCO Teknik
13.00	Orientering v/Bente Andersen-Ledet, Formand for projektgruppen ESCO adfærd
13.15	Oplæg ved Torben Wiese - "Bryd dine energivaner"
14.15	Spørgsmål fra salen
14.30	Pause
14.45	Workshop på tværs af skoler
15.30	Pause
15.45	Workshop - skoler
16.15	Opsamling og afslutning ved Martin Tinning

Klima- og energipolitik

2009-2012

Kommunens samlede CO₂-udledning skal reduceres

Rudersdal Kommune satser ambitiøst på en energibesparelse på 20 % over en periode på fem år. Det svarer til en energibesparelse på 4 % om året.

Energibesparelser i bygninger

Rudersdal Kommune har afsat 18 mio. kr. frem til 2012 til energibesparelser i kommunens egne bygninger. Undersøgelser viser nemlig, at over 90 % af kommunens CO₂-udledning kommer fra elforbrug og opvarmning af bygninger.

Strategi for varmeplanlægning

Rudersdal Kommune sætter fokus på udbygning af fjernvarmeområdet og på de forskellige muligheder, der er for at bruge alternative opvarmningsformer.

Målsætning for Energibesparelser i kommunens bygninger og tekniske anlæg

Rudersdal Kommune vil gennem en offensiv energispareindsats i egne bygninger og tekniske anlæg reducere kommunens samlede energiforbrug og dermed bidrage til en reduktion af CO₂. Energibesparelserne er samtidig sund fornuft for kommunens driftsudgifter. Målet er en besparelse på det samlede energiforbrug pr. m² på 20 % på 5 år svarende til en reduktion på næsten 19 % af kommunens CO₂-udslip.

Målsætning for formidling og undervisning

Rudersdal Kommune vil informere kommunens borgere bredt om sammenhængen mellem energiforbrug og klimaforandringer. Kommunen vil anvende den lokale energi- og klimaindsats som udgangspunkt for information og formidling, som beskrevet i denne plan og perspektivere den i forhold til indsatsen på regionalt og globalt niveau.

Kommunen vil som en integreret del af klima- og energipolitikken implementering løbende vurdere behovet for og mulighederne i en formidling af indsats og konkrete resultater opnået i de enkelte projekter mv. til kommunes borgere og omverden i øvrigt.

Kommunen vil fortsat sikre, at klima- og miljøforhold er en integreret del af undervisningen på kommunens skoler, således at de kommende generationer er rustet til og har viden om klimaforandringernes betydning både lokalt og globalt.

Skolepolitisk målsætning

Bæredygtig udvikling

"Rudersdals skoler skal i alle sammenhænge medvirke til at børnene lærer, hvordan uddannelse, livskvalitet og sundhed, social integration samt menneskets muligheder for at løse miljø- og udviklingsproblemer er centrale forudsætninger for at skabe en bæredygtig udvikling af den verden vi lever i".

Adfærdsdelen Hvad kan vi gøre ?

Energipatruljen

Slukkede vi lyset ?

Natteravnene

Lukkede vi vinduet?

Løbende følge udviklingen og synliggøre den

Materiale-mængden er enorm

Konkurrencer

Energikampagnen

korte bade !

Find de utætte steder

hvor meget lys?

Kun fantasien sætter grænser

Alle døre lukkede

Hvor meget lys?

Sparetoilet

Dryppende vandhaner

Eksempler på øvrige tiltag

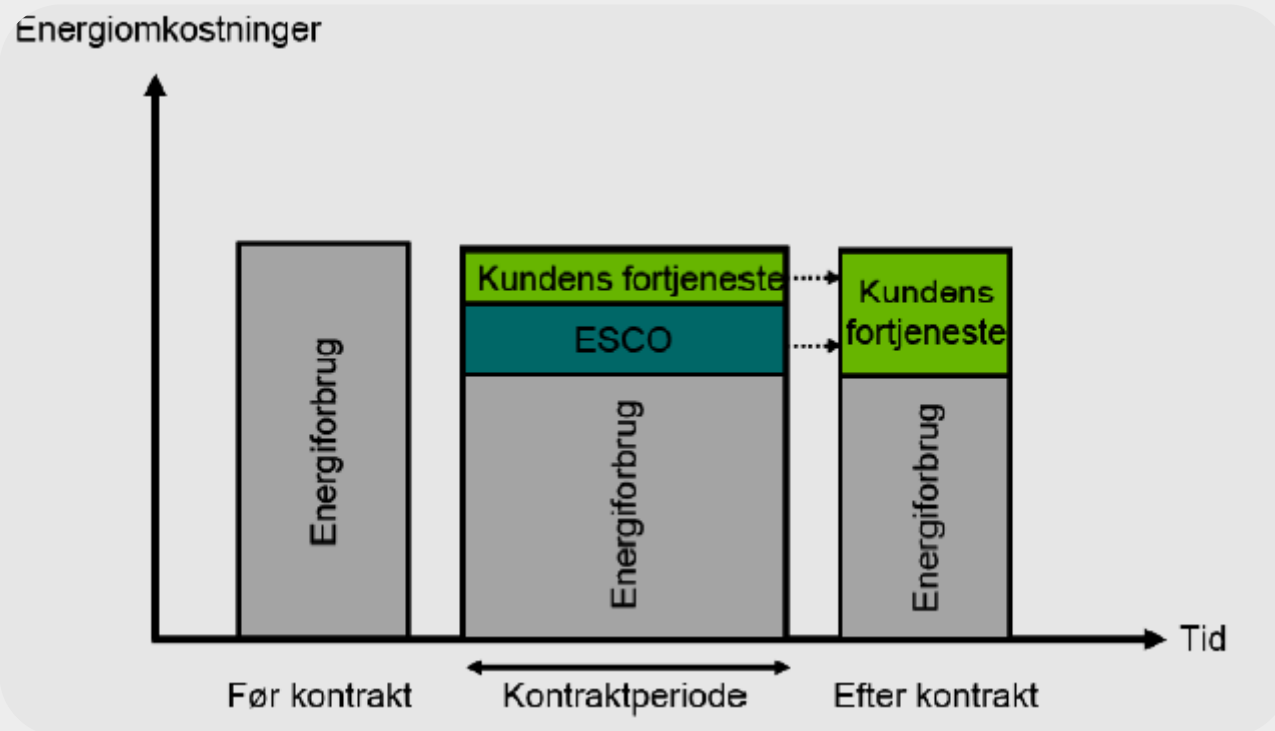
- lommepenge aftale hjemme
- cykel- og gåbusser til skole
- affaldssortering
- genbrug
- miljøregistrering
- naturpleje
- alternative energikilder
- vandafledning
-

Også for min skyld

ESCO (Energy service Company)

Besparelser

Projektkatalog maj 2011

	Teknik	Adfærd	Samlet %
EL Besparelse %	9,3	12,7	22,0
Vandbesparelse %	20	0	20
Fjv. Varmebesparelse %	23	0,75	23,8
Gas Varmebesparelse %	19	0,75	20

Projektkatalog juni 2010

	Teknik	Adfærd	Samlet %
EL Besparelse %	12	10	22
Vandbesparelse %	10		10
Fjv. Varmebesparelse %	16	5	21
Gas Varmebesparelse %	14	5	19

Incitament

Der vil være to incitamentsmodeller en for skolerne og en for eleverne.

- For eleverne er det NCC der bl.a. i forbindelse med energikonkurrence vil belønne eleverne. NCC vil komme nærmere ind på principperne bag incitament modellen når de kommer ud til skolerne i uge 40 og 41.
- Rudersdal Ejendomme står for den interne incitamentsmodel til skolerne, der i første omgang formentlig skal politisk behandles. Denne model vil inkludere et økonomisk incitament for skolerne.

Fordele ved ESCO

- Teknisk opdateret bygningsmasse.
- Overvågning af forbrug, eks. lækage alarmer.
- Gode vaneændringer for adfærd.
- Energibesparelser ca. 22 % for el , 21 % for varme og 20 % for vand.
- Samlet besparelse ca. 4,2 millioner pr. år.

ESCO

Eksempler på unødig energiforbrug:

	svarer til.
• Vandhane langsomt dryp 7 m ³ pr. år.	268 kr. pr. år.
• Vandhane løber konstant 100 m ³ pr. år.	3.831 kr. pr. år.
• Toilet, som løber "svært at se" 100 m ³ pr. år.	3.831 kr. pr. år.
• Toilet, som løber, uro i vandspejlet 3.000 m ³ pr. år.	15.324 kr. pr. år.
• 60 W pærer tændt unødigt 6 timer om dagen alle skoledage	144 kr. pr. år.
• Lys i et klasselokale 2 timer ekstra pr. dag	800 kr. pr. år.
• Åben dør en time om dagen i fyringssæsonen	1.310 kr. pr. år.

Fakta.

Skolernes energibesparelse svarer 125 parcelhuses årsforbrug

CO₂

SkoleESCO. CO₂- reduktion ca. 1.000 ton pr. år.

Sammenligningstal

CO₂- emission pr. indbygger i Danmark, korrigeret 9 ton pr. år.

CO₂- emission ved rejse til Thailand (fly, enkeltrejse) ca. 650 kg

Yderligere spørgsmål til teknik og adfærd vil blive samlet op når NCC Michael Edsberg og Bente Andersen-Ledet kommer ud til skolerne i uge 40 og 41.

Tak for jeres opmærksomhed.

Vi vil påvirke gennem...

Viden

Holdninger

Færdigheder

Konkret adfærd

Forventningsskabende

Vedligeholdende

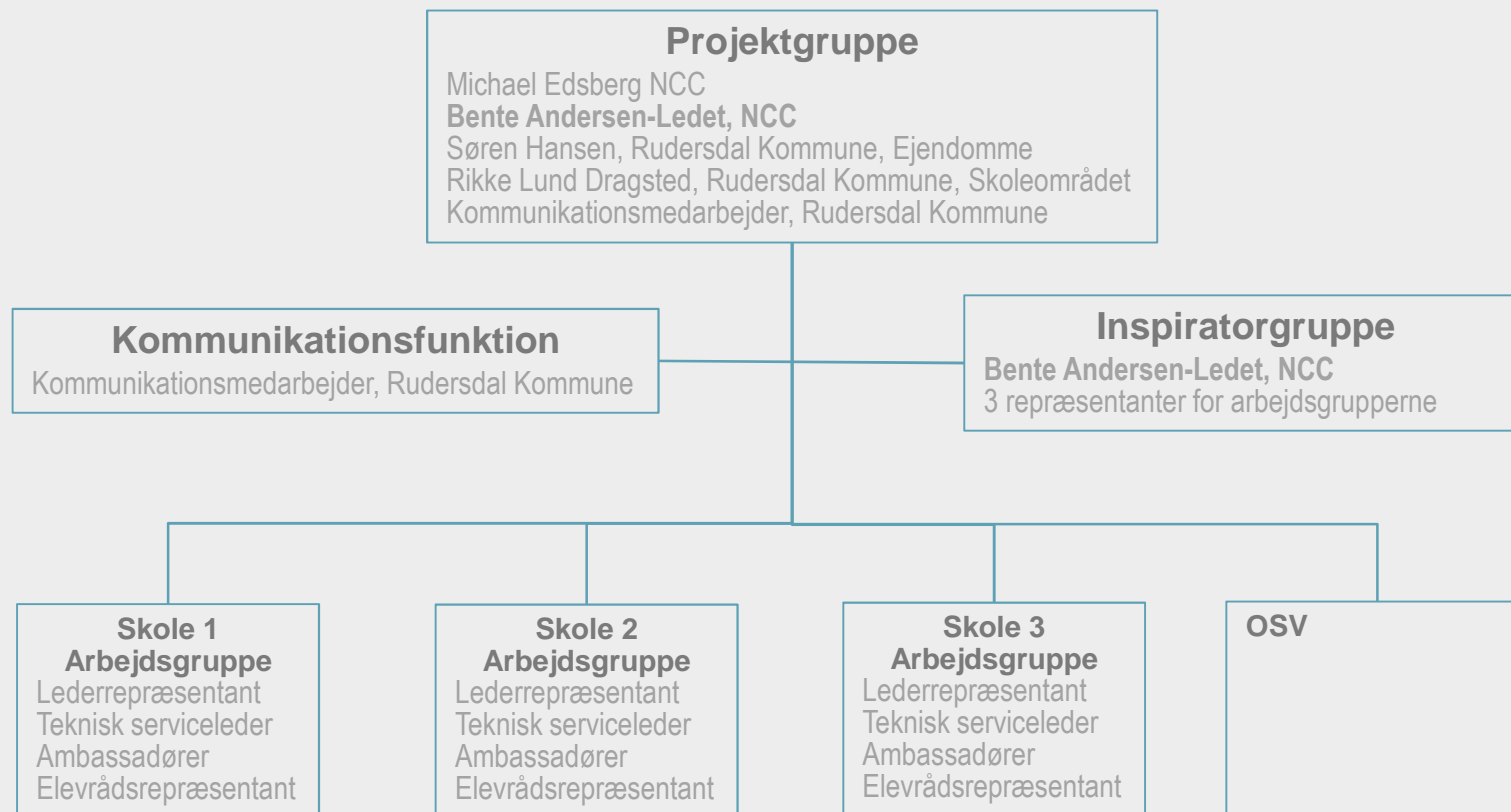
Direkte belønnende

aktiviteter.

ESCO-adfærd - Organisation

ESCO-adfærd - Arbejdsgruppe 1 til 14

Deltagere:

- Lederrepræsentant
- Teknisk serviceleder
- Ambassadør
- Elevrådsrepræsentant

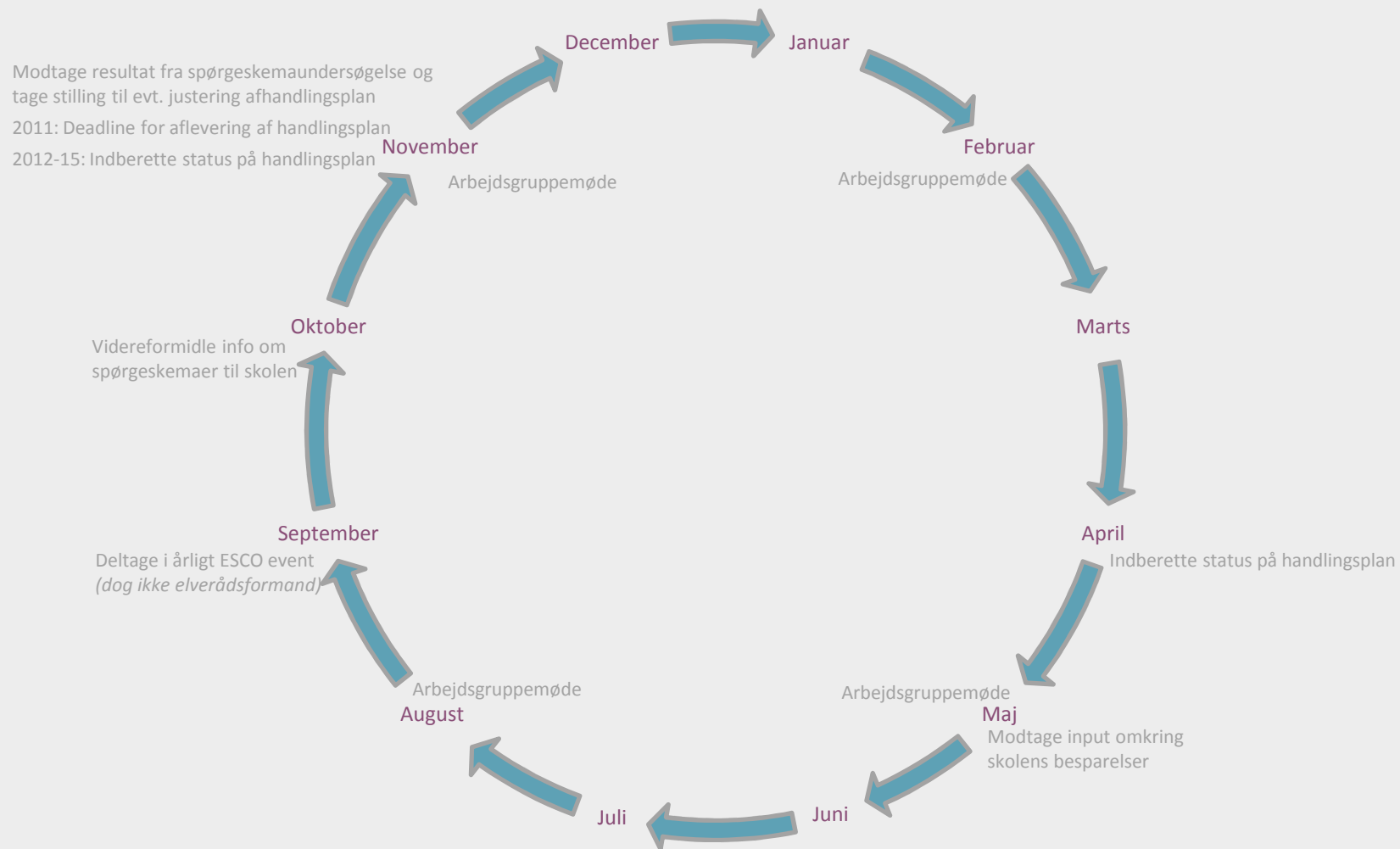
Den enkelte arbejdsgruppes mål og opgaver:

- At fastsætte skolens strategi for arbejdet med adfærdsregulerede energibesparelser i ESCO adfærd i samspil med Fælles Mål samt de definerede mål i skolepolitikken omkring integration af bæredygtighed i undervisningen.
- At udarbejde handlingsplan for hvordan skolen vil opfylde de strategiske mål (indhold er fastlagt af projektgruppen)
- At synliggøre strategi og handlingsplan for skolens brugere, herunder lærere, elever og teknisk personale
- Sikre implementering af skolens strategi og handlingsplaner
- Følge op på skolens strategi og handlingsplan løbende
- Rapportere status på handlingsplanerne til projektgruppen 2 gange årligt
- Gennemgå resultaterne fra den årlige spørgeskemaundersøgelse og vurdere eventuelle korrigerende handlinger i handlingsplanerne
- Deltage i erfaringsudveksling og videndeling på tværs af arbejdsgrupperne
- At anvise relevant inspirationsmateriale.
- At informere om projektet til kollegaer og elever løbende.
- At indsamle ideer til besparelser fra elever og kollegaer og videreformidle det til kommunikationsfunktionen samt på tværs af arbejdsgrupperne.

Mødefrekvens

- Gruppen mødes regelmæssigt (skolernes fastlægger frekvens) samt efter behov

Årshjul – Arbejdsgruppe

ESCO-adfærd - *Inspiratorgruppen*

Deltagere:

- Bente Andersen-Ledet, NCC (gruppens formand)
- 3 repræsentanter fra skolearbejdsgrupperne (*ikke udpeget*)

Gruppens mål og opgaver:

- At kende til og kunne anvise relevant inspirationsmateriale til arbejdsgrupperne.
- At have overblik over eksisterende materiale, herunder at sortere materialet i emneområder samt klassetrin
- At indsamle nyeste materiale løbende igennem forløbet
- At supplere materialet med nødvendigt materiale ift. indsatsområder der synliggøres via spørgeskemaanalyserne samt via efterspørgsel fra arbejdsgrupperne

Mødefrekvens

- Gruppen mødes regelmæssigt (frekvens endnu ikke fastlagt) samt efter behov

Årshjul – Inspiratorgruppe

Om workshop 1

Facilitator af hver gruppe:

- tage referat
- sørge for taletid til alle
- konkludere og spørge ind for at sikre den rigtige forståelse.

Hvis facilitatoren mangler: Vælg hurtigt en anden med samme funktion

Om workshop 1

Formål: Hvordan får I lettest ændret vaner hos jeres elever?
Baggrund: Jeres viden og inspiration fra Torben Wiese

Opgave

- Find 5 gode, konkrete forslag, som kan indgå i en handlingsplan
  - I skal brainstorme, debattere, prioritere
  - Gerne i stikordsform, men sådan at det er forståeligt for andre

OBS:

- Alle skal give et meget kort referat (maks. 1 min) til egen skole senere
- Være færdige senest kl. 15.30

Om workshop 2

Formål: Starte på en realistisk handlingsplan for egen skole.

Baggrund: Jeres viden om egen skole, egne forhold og elever samt inspirationen fra workshop 1

Opgave

- I skal kort referere fra de tværgående grupper og præsentere de 5 forslag fra hver af grupperne. Max 1 minut pr. deltager.
- Planlægge de næste skridt for jeres skole.

OBS:

- Være færdige senest kl. 16.15

Om workshop 2

Handlingsplanen SKAL indeholde:

- Formål med at arbejde med ESCO på den enkelte skole
- Mål for arbejdet med ESCO
- Deadlines – hvornår skal I kunne se, at målene er nået
- Succeskriterier – hvordan skal I kunne se, at målene er nået.

Desuden beskrivelse af:

- De næste skridt
  - Beskrivelse af de næste skridt
  - Hvem har ansvaret for at det kommer til at ske?
  - Hvornår skal skridtet være taget?

Handlingsplanen skal være færdig senest 1. november 2011

Handlingsplanen sendes til Rikke Lund Dragsted fra Skoleområdet.